

ret naturligt her at tænke på Vesterbygden; ikke destomindre må det være denne, der er ment, da udtrykket forekommer flere steder i sagaen, aldeles som det sædvanlige egennavn. Det er måske fejl, at den nævnes i sagaen, men det kommer da af sagaforfatterens ukendskab til forholdene.

Under ørkenvandringen gennem bogen støder man pludselig på en lille oase (s. 69), der virker lidt oplivende på visse muskler. Der er tale om, hvem der mødte eller kunde møde på det islandske alting og så hedder det: »Hvad angår Islændere udenfor (udh. her) Island, så blev det slet ikke forlangt, at de skulde ride [udh. her] til Altinget, men osv.«. Det var i sandhed en overraskende oplysning; man kunde dog måske have ventet en henvisning til det sted, hvor det udtaltes, at et sådant »forlangende« ikke blev stillet.

En sammenfattende dom kan jeg efter alt dette kun formulere således: forf. har benyttet kilderne på en ufuldstændig og tildels uredelig måde; bogen vidner helt igennem om mangel på rigtig videnskabelig sans og logik, forf.s metode er overhovedet uvidenskabelig og diletantisk, hans resultater ganske forfejlede. En sådan bog burde helst aldrig have set dagens lys, endsige vundet en doctor-grad.

~~Til slutning føler jeg det som min pligt at advare imod, at man udenfor Island bedømmer nyere islandsk videnskabelig litteratur efter dette mislykkede arbejde. Denne litteratur er på det nøjeste knyttet til det unge Universitet. Herfra er der i tidens løb udgået mange afhandlinger, lødige og fuldt ud videnskabelige skrifter, der kan stå mål med andre landes.~~

Finnur Jonsson.

**Lis Jacobsen: Svenske-
vældets Fald. Studier til
Danmarks Oldhistorie i
filologisk og runologisk
Lys. Kbhvn. 1929.**

For den, som selv hovedsagelig har syslet med vor ældste Historie, var det paafaldende at se den uhyre Energi-udfoldelse, der fremkaldtes ved Prof. Hans Brix's Forslag til en Nytolkning af den lille Jellingestens Indskrift. Man havde ikke fra de nærmest forudgaaende Tiaar noget stærkt Indtryk af, at det netop var denne Perodes Tildragelser, som interesserede Forskerne, og nu myldrede i Løbet af kort Tid Diskussionsindlæggene frem — fra runologisk, folkloristisk og i snævrere Forstand historisk Side.

Det turde næppe være for meget sagt, at naar de fleste af disse Indlæg er glemt, vil Fru Dr. Lis Jacobsens Bog om »Svenske-

vældets Fald« endnu hævde sig — ikke fordi den paa alle Punkter har sagt det afgørende Ord, eller fordi dens Slutningsrækker ikke skulde kunne underkastes Kritik, men fordi den tager Spørgsmaalet op paa et bredere Grundlag end det hidtil benyttede, og fordi den inddrager Stof i Undersøgelsen og til dette Stofs Behandling anvender en metodisk Fremgangsmaade, som de forudgaaende Debattører ikke havde haft Blikket tilstrækkelig aabent for. Det var en lignende Aarsag, som gjorde Dr. Henrik Ussing's Arbejde: Sagnene om Thyre Danebod (1928) saa værdifuldt og inciterende.

Selve det haardt omstridte Problem — Gorm-Tyre — er i sig selv ikke Emnet for Dr. Jacobsens Undersøgelse. Men det føles uvilkaarligt mellem Linierne, og det har været i stærk Grad medvirkende til, at hun har givet sig i Kast med Opgaven. Hvad hun har søgt at forstaa, er den Skæbnebaggrund, ud fra hvilken vort Lands Historie ved Midten af det 10. Aarhundrede maa opfattes. En parenthetisk Sarkasme¹ giver mig Anledning til den parenthetiske Bemærkning, at Forskeren næppe i noget Tilfælde staar sig ved at lukke Øjnene for Hændelsernes Sammenhæng, for den enkelte Handlings Relation til forudgaaende Begivenheder, og at »Skæbnebaggrunden« derfor altid er et nødvendigt Led, ikke i Bevisrækken for et Postulat, men til dybere Forstaaelse af det, man ad anden Vej mener at kunne godtgøre. Spørgsmaalet Gorm-Tyre kan drøftes ud fra selve det givne og sparsomme Kildegrundlag; men det forstaaes kun, hvis man til Baggrund tager de indgribende Begivenheder, der gik umiddelbart forud for Kongeparrets Herskertid. Det er disse, Dr. Jacobsen belyser, og hun gør det ad to Veje: ved en tekstkritisk Undersøgelse af Kildestoffet til Hedeby-Svenskernes Historie og ved en Nytolkning af Runestenen fra Sædinge.

For at tage denne sidste først, saa er en Ikke-Runologs Hovedudbytte under Læsningen det negative: at den tidligere af Prof. Wimmer givne Tolkning afgjort er urigtig. Enhver, som objektivt betragter Dr. Jacobsens autotypiske Gengivelser af det Billedmateriale, hvormed Wimmer efterhaanden søgte at underbygge sin Tolkning, føler ingen Trang til at diskutere denne Side af Sagen. Autotypierne lyver ikke. Dermed turde det Spørgsmaal være ude af Verden. Men selve den Kritik, som Dr. Jacobsen her og i Afhandlingen om Sjælle-Stenen (ligesom i hendes Undersøgelse af »Landmands-Stenene«) har underkastet Prof. Wimmers metodiske Fremgangsmaade og de Resultater, hvortil han i Tvivltilfælde naaede, kan ingen Historiker sidde overhørig.

¹ Scandia I (1928) 194.

Kritiken er teknisk lærerig, og den er saglig betydningsfuld. Den rokker ikke vor Ærbødighed for det Storværk, som Wimmer øvede, da han fremlagde sine Tolkninger af de 250 danske Runestene. Den reviderer kun Tydninger af den Art, som havde fremkaldt Tvivl ogsaa hos andre Forskere (v. Friesen, Wadstein, Verner Dahlerup, Marius Kristensen, Ivar Lindquist o. fl.), og man gør Wimmers Minde en Bjørnetjeneste ved at tillægge disse hans relativt faa omstridte Tolkninger en Autoritet, som alligevel ikke i Længden kan opretholdes.

Hvad angaar Dr. Lis Jacobsens eget Forslag til Indskriftens Tolkning, har en Historiker kun ringe Mulighed for at danne sig en begrundet Mening. Ordet tilkommer Runologerne, og man maa med Spænding afvente det Øjeblik, da en objektiv Dom vil blive fældet fra deres Hold. Thi selve den »Skæbnebaggrund«, i hvis Lys Dr. Jacobsen tolker Stenen, har vidtrækkende Interesse for vor almindelige Historie i det 10. Aarhundredes første Halvdel. Hun tænker sig det svenske Vælde udstrakt over baade Jyder og Øboer og ser Stenen som et Vidne om dette Vældes Fald — paa Laaland som (hvad andre Kilder melder os) i Hedeby. Tanken om et saadant Svenskevælde over den danske Østersøsejllend har jeg tidligere fremhævet (Hist. Tidsskr. 9. R. V 226 f.), hvilket Dr. Jacobsen synes at have overset, og jeg skulde tro, at der kunde gives endnu flere Argumenter derfor, selv om det naturligvis let »kan blive en Modesag at føre saa mange Fænomener som muligt ind under den samme Aarsag»¹.

For Faghistorikeren vil Hovedinteressen ved Dr. Jacobsens Arbejde imidlertid ikke være knyttet til hendes Runetolkning, men til hendes kritiske Behandling af Kildestoffet vedrørende det svenske Vælde i Hedeby. Undersøgelsen fylder Bogens første Halvdel og bærer Titlen »Gorm og Gnupa«.

Dr. Jacobsen aabner dette Afsnit med at fastslaa to Ting, hvis Rigtighed næppe vil kunne omtvistes. For det første godtgør hun, at Ordlyden i en ofte debatteret Sætning hos Adam af Bremen har været: »eo tempore filius Hardechnud, Worm, regnavit«. Heraf fremgaar det, at Gorm (Worm) ifølge Adam har været Søn af Hardeknud (Hardechnud). For det andet bevises det, at den hos Adam nævnte »Hardegon, filius Suein«, der fordrev Kong Sigerich, ikke — som almindeligt antaget — kan have været identisk med Hardeknud. Beviset er palæografisk og vil ikke være til at rokke. At Navneformen Hardegon repræsenterer et olddansk Mandsnavn Harde-Gunni, lyder meget

¹ Knud B. Jensen i en Afhandling: Vikingespor i Syddanmark. (Danske Folkemaal III (1929) 61).

plausibelt, men er forøvrigt uden væsentlig Betydning. Sagens Kærne er i Korthed denne: Adam meddeler, at Gorms Fader hed Hardeknud, og Hardeknud var en anden end den Hardegon, som fordrev Sigerich og derved gjorde en Ende paa Svenskevældet i Hedeby. Forbavsende nok kommer Dr. Jacobsen ikke selv til denne sidste Konklusion, der dog er den eneste berettede; men inden hun opsummerer Resultatet af Undersøgelsen, gaar hun over til en kritisk Vurdering af Adams Kilder de paa-gældende Steder.

Som bekendt støtter Adam sig, hvor han omtaler danske Forhold i første Halvdel af det 10. Aarh., dels til mundtlige Meddelelser af Sven Estridssøn, dels til en dansk Biskops Beretning. Den førstnævnte har fortalt ham om Landets Konger efter Slaget ved Löwen 891 (Heiligo, Olaph, Chnob, Gurd, Sigerich og endelig Sigerichs Overvinder Hardegon), den anden har meddelt ham, at Henrik I havde besejret Gorm, givet Slesvig Navnet Hedeby, trukket Rigsgrænsen her, indsat en Markgreve paa Stedet og henlagt en Koloni af Sachsere dertil. Som af alle nyere Forskere bliver ogsaa af Dr. Jacobsen Bispens Kildeværdi sat overordentlig lavt, og om Sven Estridssøn hedder det, at en saa langvarig mundtlig Tradition let kan føre til Forskydninger i Fremstillingen af Begivenhedernes Gang, og at man under disse Omstændigheder især ikke kan stole sikkert paa Kronologien. Herom kan vist alle være enige.

Adam bringer imidlertid endnu en Meddelelse af Betydning. Han fortæller, at paa Ærkebiskop Unnis Tid (919—36) »regerede hos Danerne filius Hardechnud, Worm, crudelissimus vermis«, og at Unni ikke kunde faa Bugt med Gorms medfødte Grusomhed, da han paa sin Missionsrejse (936) kom til vort Land, hvorimod han skal have vundet Kong Harald for Kristendommen. Hvorfra ved Adam dette?

Det er værd at lægge Mærke til Dr. Jacobsens Svar. Det hedder herom (Fremhævelserne mine): »Adam meddeler ikke sin Kilde, men der kan jo ingen Tvivl være om, at hans Skildring hviler paa Bispearkivets Indberetninger« (S. 42). Lidt senere derimod: »de rimeligvis fra Bispearkivet stammende Oplysninger« (S. 45). Det forekommer mig, at den sidst valgte Form er langt den sikreste at bruge — navnlig da overordentlig meget efter Dr. Jacobsens Mening skal afhænge af dette Sted hos Adam.

Det skal nemlig for det første heraf fremgaa med absolut Sikkerhed, at Kong Gorm har regeret i Danmark i 936. »Disse Disciple, paa hvis Beretning Adams Skildring for en væsentlig Del [fremhævet her] maa hvile, kan ikke have givet gale Op-

lysninger om, hvem der var Konge i Danmark, da de paa deres Gennemrejse forsøgte en Missionsvirksomhed der«. Utvivlsomt rigtigt — hvis Adams Kilde det paagældende Sted er autentiske Indberetninger i Bisparkivet; men noget saadant vil aldrig kunne bevises, ja, er paa Forhaand temmelig usandsynligt. Og har den mundtlige Tradition sin Part i Skildringen, kan der ikke i kronologisk Henseende bygges mere paa den end paa de andre, tidligere nævnte, til hvilke vi kender Hjemmelmændene.

Alligevel — vi gaar ud fra, at Dr. Jacobsen har Ret paa dette for hende saa væsentlige Punkt. Hun fortsætter nu: »Jeg tror imidlertid, at det ikke er altfor dristigt at bygge paa ikke blot, hvad der positivt meddeles om Gorms Herredømme i Danmark, men ogsaa paa, hvad der ikke meddeles om Svenskeherredømmet. Da Unni og hans Følge maa formodes at være draget ad Landevejen fra Bremen op gennem Slesvig, vilde man dog sikkert, hvis Svenske-Herskerne endnu havde regeret i Hedeby, være kommet i Berøring med dem, og i saa Fald havde Beretningen vel givet Oplysninger om Unni's Forhold til disse Konger. Det, at der i Beretningen ingen Antydning findes om Hedebykongernes Existens, synes mig at være et Vidnesbyrd om, at de var ophørt at existere, da Unni kom til Danmark. Thi der er ingen Grund til at tro, at Adam havde ladet uomtalt dette Fremmedherredømme, hvis han havde fundet Underretning herom i Arkivets Papirer, — tværtimod maatte en saadan Meddelelse have ydet ham et velkomment Korrektiv til de Oplysninger, Svend Estridsson havde givet ham herom, og hvis Brøst han i saa høj Grad følte, at han gav Usikkerheden Udtryk i sin Genfremstilling« (S. 44f.).

Den, som læser dette, føler vel egentlig ikke noget usandsynligt i den givne Fremstilling. Der er intet af alt dette, som ikke godt kan passe. Men monstro nogen føler sig overbevist af Ræsonnementet?

Det er altid sin Sag at slutte e silentio. Hvis Unni nu ikke er draget ad Landevejen fra Bremen op gennem Slesvig, men f. Eks. er taget Søvejen fra Bremen til Ribe? Saa falder jo hele Bevisførelsen. Og faktisk aner vi intet om hans Rejserute. Den ene Vej kan være lige saa rimelig som den anden.

Endvidere: Vi ved, at Kong Henrik kristnede Hedebyherskeren Gnupa i 934. Er det tænkeligt, at en saadan Begivenhed ikke i Løbet af dette og de to nærmest følgende Aar skulde have afsat det fjerneste Spor i Bremerbispens Arkiv, om et saadant havde været benyttet af Adam. Og dog viser Adam tilsyneladende fuld Tillid til en dansk Biskops vitterligt urigtige Fremstilling af

Aarets Begivenheder. Hvorfor skulde han saa have følt sig mere tilskyndet til ved Arkivets Hjælp at korrigere Sven Estridssøns Beretning — forudsat, at han i det hele har været i Stand dertil?

Efter mit Skøn kan man ikke udlede andet af Adams Tekst, end at Kong Gorm muligvis regerede i 936. Om Svenskerne endnu paa det Tidspunkt sad i Hedeby eller var fordrevne derfra, oplyser hans Skildring ikke.

Men gaar vi ud fra denne — og den udgør jo foreløbig Grundlaget for Dr. Lis Jacobsens Undersøgelse — maa man ligeledes fastholde den Oplysning, at Sigerich fordreves af Hardegon. Det er det eneste, der siges om Svenskevældets Fald, og det behøver paa ingen Maade at være utilstrækkeligt til Forklaring af dette. Derfor bliver man højst overrasket ved hos Dr. Jacobsen, umiddelbart efter at Tidspunktet for Gorms Regering og Erobringen af Hedeby («i Tiden mellem 934 og 936») er fastslaaet, da at læse: »Tilbage bliver Spørgsmaalet, om denne Erobring skyldes Gorm eller hans Fader Hardeknud« (S. 45). Det Spørgsmaal foreligger jo overhovedet slet ikke, naar vi arbejder med Adams Tekst og — følgende Dr. Jacobsens egen værdifulde Paavisning — i Modsætning til tidligere ved, at Hardegon ikke er identisk med Gorm og ikke heller med Hardeknud. Dr. Jacobsen tænker sig, at Hardegon »har spillet en fremtrædende Rolle ved Hedebyrigets Tilbageerobring — og muligvis har faaet Styret her.... men hvilken Bedrift han har øvet, er vi ikke i Stand til sikkert at afgøre« (S. 51). Nej, ikke ud over en Henvisning til den Rolle, han spiller i Adams Fremstilling. Er det da ikke dristigt at fordele Rollerne som følger: »Man tør formode, at medens Gorm drog mod Gnupa og fældede ham [hvad Adam intet kender til], er Harde-Gunni draget mod Sigtrygg og har fordrevet ham fra hans Rige« (S. 51)? Og er det ikke endnu dristigere at afslutte den første Undersøgelsesrække med følgende Resultat: »Den danske Konge, der endeligt gjorde det af med Svenskevældet ved Sydgrænsen, var altsaa Gorm« (S. 47)¹?

¹ I Citatet henviser Udtrykket »altsaa« til den nærmest forudgaaende Hypotese: at Gorms Fader Hardeknud var død før Svenskevældets Fald — maaske allerede omkr. 916 («senest en Snes Aar før 936»). Denne Opfattelse bygger paa den Stormske Fremstilling af Tidens Opkaldelsesregler, og holder Storms Regel ikke Stik, bortfalder Aarsagen til at forudsætte Hardeknuds Død før 936. Da Hardeknud ikke er identisk med Hardegon, har Spørgsmaalet om Aaret for hans Død mindre Interesse, og jeg skal derfor ikke her komme nærmere ind paa min fra Dr. Jacobsens afvigende Opfattelse. Vedrørende Opkaldelsesreglerne nøjes jeg med at henvise til Landsarkivar Svend Aakjærs Udtalelser i Tilskueren 1929: 207. og

Den følgende og paa mange Maader saa værdifulde Under-søgelse af »Gormssagaen« forklarer imidlertid, hvorfor Dr. Lis Jacobsen allerede under Studiet af Adams Beretning skyder Hardegøn til Side til Fordel for Gorm. Hun finder i Sagaen et samtidigt Vidnesbyrd om, at Gorm har fældet Gnupa (og Silfraskalli), hvilket har været det afgørende for Svenskevældets Fald, eller — for at bruge Forfatterens egne Slutningsord —: »Gorm gjorde det af med Gnupa og tog hans Rige; og den danske Konge-ætling Hardegunni har nok (!) fordrevet Gnupas Søn Sigtrygg«.

Grundlaget for Opfattelsen af Gorm som Gnupas Banemand er, hvad Dr. Lis Jacobsen kalder »G II«, 3: Kap. 63 i den store Olav Tryggvasons Saga. Selve »Gormssagaen« (Kr. Erslevs noget uheldige Udtryk) udgøres dels af det Stykke i Hauksbók, der omhandler Gorm (et Afsnit af Regnarssona-Þáttr, kaldet »G I«), dels af den nævnte G II; men kun i G II omtales Gorms Kampe med Gnupa (og Silfraskalli).

Den foretagne kildekritiske Belysning af disse Tekster er af stor Interesse, og det maa med Skam at melde indrømmes, at det er første Gang, en saadan har været forsøgt. Først viser Dr. Jacobsen, at Olavssagaens Kap. 60 saa at sige slavisk gengiver Meddelelserne i Adams Kap. 48 og 52 vedrørende Heiligo, Olaph, Chnob, Gurd og Sigerich, kun at Navnene er omsat i en nordisk, dog delvis urigtig Form (saaledes Knud for Chnob og Siggæir for Sigerich), ligesom Hardegøn og hans Sejr over Sigerich er udeladt. Paa disse Punkter uddyber Forfatteren, hvad andre Forskere (Jessen, Erslev) tidligere har fremhævet. Men derefter gaar hun i Lag med »Gormssagaens« forskellige Bestanddele og søger at godtgøre, at der mellem G I og G II findes saa betydelige Overensstemmelser, at de maa skyldes Kendskab til en fælles Kilde, medens til Gengæld visse Uoverensstemmelser fastslaar, dels at de er uafhængige af hinanden, dels at de hver for sig har benyttet en særlig Kilde. For G I's Vedkommende indeholder dens Gormsparti egentlig ikke andet end en udmalende Skildring af, hvorledes Gorm er faret med sin Hær over hele Jylland og har gjort det af med alle Næskonger helt Syd paa til Sli, ligesom han har erobret et stort Omraade af Vendland og haft mange Kampe med Sachserne, saa han er blevet en mægtig Konge. Om dette maa gælde, hvad Dr. Jacobsen antager ved-

Prof. Halvdan Kohts i (Norsk) Hist. tidsskr. 5. R. VII (1929) 430. Sidstnævnte skriver ganske kategorisk: »Det er kanskje best å segje frå her, at eg ikkje trur på den regelen Gustav Storm sette up, um at berre døde folk blir »reist uppatt«. Jeg kan ganske slutte mig hertil.

rørende Skildringen i Fælleskilden G: at det er »Udsmykning, som enhver Sagamand kunde fabrikere, uden faste positive Oplysninger« (79). Til denne Karakteristik svarer endvidere Dr. Jacobsens Omtale af det Afsnit i G II, der rummer »en ordrig i almindelige Udtryk holdt Skildring af Gorm som en mægtig Erobrerkonge — en Skildring, som ikke har det ringeste at gøre med Adam, men som — da den ikke indeholder mere, end hvad enhver Sagamand kunde udforme, naar Opgaven lød paa at skildre en dansk Erobrerkonge — i og for sig ikke behøvede nogen særlig Kilde« (S. 68). Det er fuldkommen rigtig sagt. Jeg har selv understreget det »klichéagtige« i den norrøne Traditions Fremstilling af Gorm som en stor Tjodkonge (Hist. Tidsskr. 9. R. V 202 f.), men Stedet er desværre oversat af Dr. Jacobsen.

Spørgsmaalet er imidlertid, om Gorm virkelig var en Erobrerkonge?

Dr. Jacobsen mener at kunne besvare det bekræftende ud fra G II med dens Oplysninger om Gorms Sejre over Gnupa og Silfraskalli. Hun paaviser, at disse to Navne meddeles »i fuldkommen korrekt nordisk Form. Hvis nu Navnene havde været almindelige og almenkendte som f. Eks. Harald — Knud — Svend, havde dette ikke kunnet give os noget Holdepunkt, men da begge Navne Gnupa og Silfraskalli er meget sjældne og, som særligt østnordiske (svenske), rimeligvis har været den islandske Sagaforfatter ukendte, kan man gaa ud fra, at deres korrekte Form ikke skyldes Forfatteren, men hans Kilde. Dette betyder, at Kilden maa være nordisk, da man ikke hos en fremmed Annalist kan vente at finde Navnene bevarede i deres rette nordiske Form. Navneformen peger altsaa paa, at Urkilden [ø: Særkilden for G II] er nordisk«. Hele denne Udvikling virker overordentlig fængslende, skarpsindig og lærerig — ikke mindst Afsnittet, hvori det søges godtgjort, at Silfra-Skalli er »et historisk Navn i korrekt filologisk Form« (S. 70). Der argumenteres naturligvis ud fra et Materiale, hvis Bæreevne er vanskeligt at bedømme for en Ikke-Sprogmand; men jeg skulde dog antage, at Dr. Jacobsens Resultater paa dette Punkt vil holde Stik. Nu fortsættes der imidlertid:

»Vort historiske Kendskab til Gnupa og Gorm viser, at Kronologien er i Orden. De to Konger har levet samtidig. Endvidere maa vi udfra vor historiske Viden [fremhævet her] slutte, at Gorm har besejret Gnupa og hans Æt. Dette tyder paa, at Saga-Indskuddets Kilde ikke kan skyldes en mundtlig Tradition, men maa hvile paa en samtidig Kilde, der er vel underrettet om Begivenhederne. — En nordisk Kilde, samtidig med

Begivenhederne, kan kun være én Ting — et Skjaldekvad. Denne Løsning er ikke blot mulig, men giver fuldgyldig Forklaring paa Kildeforholdet« (S. 81).

Man vil let se, at her brister det! Naar Dr. Jacobsen allerede ved Behandlingen af Adams Tekst skød Gorm-Gnupa i Forgrunden som det egentlige Modstanderpar, skønt Kilden overhovedet ikke med et Ord antydede, at de havde spillet denne Rolle, maatte den eneste Begrundelse være, at hun ad anden Vej og senere kunde skaffe Sikkerhed for dette Forholds Realitet. Nu finder vi det udelukkende omtalt i en — det kan ikke nægtes — sen Sagafremstilling, og henvisende til det tidligere, saa at sige »paa forventet Efterbevilling« indtagne Standpunkt vil Forfatteren derefter hævde, at denne sene Sagafremstilling maa skyldes en Kilde, der var »vel underrettet om Begivenhederne«, ja, at den maa have været samtidig med dem, fordi Sagen stemmer overens med, hvad vi kan slutte »udfra vor historiske Viden«. Det er slet og ret en Cirkelslutning!

Alligevel, eet staar fast: Dr. Jacobsen har utvivlsomt Ret i, at Navneformerne Gnupa og Silfraskalli er nordiske, at de ikke er opfundet af Sagamanden, at de altsaa har været til Stede i hans Kilde, og at ogsaa denne maa have været nordisk. Det er i sig selv et overmaade betydningsfuldt Resultat. Man spørger kun: Hvorfor kan denne Kilde ikke være en mundtlig Tradition, stammende fra Aarhundrederne mellem Begivenhederne selv og Valdemarstiden, da vor hjemlige Overlevering om Gnupa var stærkt udvisket (Ennignup) og om Silfraskalli helt tabt? Dr. Jacobsen hører ganske vist ikke til dem, der tillægger en saadan Tradition synderlig historisk Vægt; men Samtidigheden mellem Gorm og Gnupa og den sidstes Navn kunde dog nok tænkes at være erindret et Stykke Tid i korrekt Form og derefter paa Island at have fundet Leje i en eller anden Nedskrift. Hvorfor netop i et samtidigt Skjaldekvad? Det eneste brugbare (om end langt fra afgørende) Bevis for en saadan Teoris Rigtighed — Overensstemmelse mellem Sagafremstillingen og »vor historiske Viden« — mangler jo af den simple Grund, at vi overhovedet ingen historisk Viden har om Kampe mellem Gorm og Gnupa!

Jeg skal ikke komme ind paa Spørgsmaalet om, hvorvidt der i det hele kan regnes med Hirdskjalde ved det 10. Aarhundredes danske Kongehoffer, saaledes som Dr. Jacobsen forudsætter det. Der kan vist i dette Spørgsmaal siges meget »baade pro et contra«¹. Drøftelsen vilde dog have udelukkende aka-

¹ Jfr. Prof. Edv. Bull: Dansk skaldskap i 10. årh.? (Edda XXIX (1929) 39 ff.)

demisk Interesse, saa længe man ikke havde godtgjort Sandsynligheden af, at et enkelt, bestemt Lovkvad hørte dette Tidsrum og Milieu til. Og evnede man dette, vilde et nyt Spørgsmaal melde sig: kunde man i alle Forhold stole paa Angivelserne i et saadant Kvad? Jeg tænker ikke ligefrem paa, om dets Begivenheder kunde være pure opdigtede; men havde man nogen Garanti for, at den enkelte Daad, som omtaltes, virkelig tilkom den Fyrste, der lovpristes? Ogsaa ved Besvarelsen af dette Spørgsmaal kunde der sikkert siges adskilligt baade for og imod. Og hvor uendelig meget vilde ikke for hele Bevisførelsens Vedkommende afhænge af Svaret?

Naar jeg saa udførligt har dvælet ved en Række af de Problemer, som Dr. Lis Jacobsen har rejst i »Svenskevældets Fald« og underkastet hendes Løsning af dem Kritik, vil jeg gerne have det opfattet som en oprigtig Anerkendelse af hendes Indsats Betydning. Jeg skrev i en kort Anmeldelse (Berl. Tid. 27.1.29), at »for den, hvem det ikke først og fremmest kommer an paa at opretholde det een Gang indtagne Standpunkt, men som i al Beskedenhed ønsker at lære af andres Studier (naar de for tjener det), vil L. J.s Undersøgelse danne Udgangspunktet for fornyede Overvejelser«. Det er disse Ord, jeg har søgt at omsætte i Praxis. Ikke lidet i den Opfattelse, jeg tidligere har gjort gældende, bl. a. her i Tidsskriftet, maa opgives efter Fremkomsten af »Svenskevældets Fald«, og som det paa disse Punkter er gaaet mig, er det gaaet hele Rækken af Forskere, der har beskæftiget sig med Adams og Olavssagaens uklare Efterretninger om Begivenhederne i Hedeby i Aarene før Tyre byggede Danevirke. Derfor vil Dr. Lis Jacobsens Bog med Lethed hævde sig, selv om flere af hendes videregaaende Slutninger ikke kan holde Stand overfor en kritisk Prøvelse.

Vilh. la Cour.
